

Naslov članka/Article:

Uprizoritev pravljice *Rdeča kapica* po načelih formativnega spremljanja

Staging of *Little Red Riding Hood* According to the Principles of Formative Assessment

Avtor/Author:

Katja Draškovič

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Razredni pouk št. 2/2019, letnik 21

ISSN 1408-7820

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo
Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2019

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/razredni-pouk/>

Katja Draškovič,
OŠ Cirkovce

Uprizoritev pravljice *Rdeča kapica* po načelih formativnega spremljanja

IZVLEČEK: V prispevku je predstavljen primer iz prakse pri pouku slovenščine v 1. razredu, kjer so učenci uprizorili pravljico. Pouk književnosti je potekal po načelih formativnega spremljanja. V uvodu smo preverili predznanje učencev o poznavanju vsebine pravljice z uporabo semaforja. Učenci so samostojno oblikovali kriterije uspešnosti za dramatizacijo pravljice, po skupinski uprizoritvi prejeli učinkovito povratno informacijo z uporabo orodja Dve zvezdici, ena želja. Glede na kriterije uspešnosti so ovrednotili svoje znanje, si zastavili cilje za izboljšanje svojega dosežka in reflektirali sošolčevo delo. V učni proces so bili vključeni vsi elementi formativnega spremljanja (od preverjanja predznanja do vrednotenja znanja), saj tako želimo učence navajati na skrb za izvajanje aktivnosti in sprejemanje odgovornosti za učenje.

Ključne besede: pravljica, uprizoritev, formativno spremljanje, 1. razred

Staging of *Little Red Riding Hood* According to the Principles of Formative Assessment

Abstract: The article presents an example from practice during Slovenian Language lessons in the 1st grade, when the pupils staged a fairy tale. Literature lessons were carried out according to the principles of formative assessment. In the introduction, the pupils' prior knowledge of the contents of the fairy tale was tested using the "traffic light" technique. The pupils independently shaped the success criteria for the dramatisation of the fairy tale; after the group performance, they received constructive feedback by means of the "Two Stars, One Wish" tool. Based on the success criteria, they assessed their work, set goals to improve their achievement, and reflected on the work of their classmates. The learning process included all the elements of formative assessment (from testing the prior knowledge to knowledge assessment) in order to accustom the pupils to making sure that activities are implemented and to taking responsibility for their learning.

Keywords: fairy tale, staging, formative assessment, 1st grade

Uvod

Z vpeljevanjem formativnega spremljanja in evalvacije postaja učitelj raziskovalec lastne prakse. Postavlja si osebne cilje, zbira in analizira dokaze, mnenja in podatke, deli izkušnje lastne prakse z drugimi in posledično uvaja nove spremembe v pouk.

Z uvajanjem elementov formativnega spremljanja želim pri učencih spodbujati samokontrolo, samoevalvacijo in odgovornost. V procesu učenja tako spreminjam svojo vlogo in vlogo učencev, pouk postaja bolj dinamičen in dejavnosti bolj raznolike, saj učence učim vrednotiti lastno delo in upoštevam njihove predloge.

Pozitivne učinke formativnega spremljanja so pokazale tudi številne raziskave:

- zelo pomembna je ustrezna povratna informacija, ki pri učencu podvoji hitrost učenja;
- preverjanje prinese večji napredek pri učenju;
- zmanjšuje razlike med učenci iz bolj ali manj spodbudnih okolij (Holcar Brunauer, 2016).

Formativno spremljanje je učinkovito, če pri učnem procesu upoštevamo pet elementov:

1. **jasni nameni učenja in načrtovanje kriterijev uspešnosti:** učenec sodeluje pri oblikovanju namenov učenja in kriterijev uspešnosti;
2. **dokazi – učni dosežki:** učitelj omogoča dokazovanje znanja na različne načine; dosežki se lahko zbirajo v mapi dosežkov učenca ali kako drugače;

3. **učinkovita povratna informacija:** pravočasna, osredotočena na posameznika, učence naj usmerja naprej in jih spodbuja, da dajejo povratne informacije tudi drug drugemu;
4. **dejavnosti – vprašanja:** učitelj zastavlja odprta, problemska vprašanja, ki spodbujajo razmišljanje. Pomembno je, da učencem omogoča dovolj časa za razmislek in odgovor. Sprejema vse odgovore in znanje izgrajuje tudi na nepravilnih ali delnih odgovorih;
5. **samovrednotenje in vrstniško vrednotenje:** presojanje svojih in sošolčevih dosežkov na podlagi dogovorjenih kriterijev uspešnosti. Drug drugemu pomagajo ugotavljati morebitna šibka področja in načrtujejo nadaljnje korake (Holcar Brunauer, 2018).

Pri učnem procesu se trudim čim bolj slediti tem elementom. Prikazani elementi pa se v praksi prepletajo, dopolnjujejo in povezujejo ter si ne sledijo vedno v enakem zaporedju.

Uprizoritev pravljice v praksi

Pravljice imajo psihološki, socialni in vzgojno-izobraževalni pomen, saj otroke popeljejo v čudoviti svet domišljije, istočasno pa jim pomagajo razumeti in spoznavati svet, v katerem živijo. Tudi Marjanovič Umek L. (2001) poudarja pomen pravljič za otrokov socialni in čustveni razvoj. Meni, da je na področju čustvenega in socialnega razvoja vpliv otroške knjige viden pri razvoju domišljije, ugotavljanju in razumevanju medsebojnih odnosov, razvoju empatije, refleksiji o družbenem dogajanju, percepciji in razumevanju različnih kulturnih tradicij in vrednot, seznanjanju z različnimi jezikovnimi stili, srečanju z besednjakom, dialogi, slovnico in pri predstavitvi perspektive drugih.

V 1. razredu pogosto vstopamo v svet pravljič. Pri izboru obravnave pravljič nas vodi interes učencev in priljubljenost določenih pravljič pri učencih npr. kjer nastopajo živali in posebna bitja, ki imajo čarobno moč. Za izbor pravljice Rdeča kapica sta prevladovala naslednja motiva: pravljico Rdeča kapica je poznala približno polovica otrok, saj je v predšolskem obdobju niso obravnavali. Želeli smo izbrati pravljico, s katero bi lahko otroci med drugim izluščili tudi motiv medgeneracijskega povezovanja (Rdeča kapica – babica), saj med šolskim letom velikokrat sodelujemo s starimi starši.

Za uprizoritev pravljice z uvajanjem elementov formativnega spremljanja (preverjanje predznanja, oblikovanje kriterijev, povratna informacija in vrstniško vrednotenje) smo potrebovali tri šolske ure.

Zastavili smo si naslednje cilje:

Učenci:

- doživljajo pravljico,
- razvijajo zmožnost predstavljanja, vživljanja v književno osebo, poistovetenje z njo ter prevzemanja vloge oseb,
- s pomočjo lutke v razredu uprizorijo dramsko besedilo,
- spoznajo namen učenja in oblikujejo kriterije uspešnosti,
- vrednotijo in kritično presojujejo svoje delo in delo drugih po zasnovanih kriterijih uspešnosti.

Učenci so razvijali socialne spretnosti, krepili komunikacijske veščine in govorne sposobnosti ter empatijo. Širila se je tudi njihova samozavest in pozitivna samopodoba. Radi so se vživeli v vloge, se z njimi poistovetili in spreminjali sebe v druge osebe in živali.

Uvodna dejavnost

Z učenci smo sedeli v krogu. Napovedala sem, da nas danes obiskala posebna pravljичna oseba. Učence sem vprašala, če morda vedo, kdo bi lahko to bila. Učenci so našli nekaj možnosti. Ker nihče od njih tudi ob namigih ni ugotovil, kdo nas bo obiskal, sem kar sama v razred povabila pravljичno osebo. Takoj, ko je vstopila v učilnico, so ugotovili, da nas je obiskala Rdeča kapica (predstavljala jo je učenka 9. razreda). Prepoznali so jo po obleki in košarici, ki jo je nosila v roki. Učence sem vprašala, zakaj mislijo, da nas je obiskala ravno Rdeča kapica. Povedali so, da najbrž zato, ker smo prejšnji teden brali pravljico o Rdeči kapici, ker nas bo danes poslušala in opazovala pri pouku, ker ji je pri nas všeč ipd.

Preverjanje predznanja

Učencem sem razdelila semaforje (rdeč, oranžen in zelen krog, ki ga uporabljamo kot orodje za igro semafor).

Na napihljivi žogi so bile zapisane trditve o Rdeči kapici. Izbrali smo učenca, ki je zakotalil žogo. Na tistem mestu, kjer se je žoga ustavila, je učenec prebral zapisano trditev. Pri branju mu je pomagala Rdeča kapica. Če je bila trditev o Rdeči kapici pravilna, so učenci dvignili zelen kartonček na semaforju, če je bila trditev napačna, so dvignili rdečega, če pa odgovora niso poznali, so dvignili oranžnega. Učenci so pri vsaki trditvi povedali, zakaj se s trditvijo strinjajo ali zakaj ne. Na takšen način sem preverila njihovo razumevanje pravljice.

Slika 1: Obisk Rdeče kapice.

Trditve zapisane na žogi:

- Rdečo kapico je imela najrajši njena teta.
- Rdeča kapica je imela v košari pogačo in steklenico vina.
- Rdečo kapico je bilo strah volka.
- Volk je na široko odprl usta ter hkrati požrl babico in Rdečo kapico.
- Lovec je iz trebuha rešil samo babico.
- Volk si je sam pobral kamne iz trebuha in srečno živel naprej.

Preverjanje predznanja je pomemben element v učnem procesu, saj učitelj na podlagi tega lažje načrtuje nadaljnje aktivnosti. S pomočjo zgoraj opisane dejavnosti sem ugotovila, da učenci podrobno in natančno poznajo vsebino pravljice, saj so se pri vseh

Slika 2: Preverjanje predznanja.

trditvah skoraj vsi odločili za ustrezno barvo kartončka in ga dvignili. Nekateri učenci so tudi povedali, zakaj se s trditvijo strinjajo in zakaj ne. Preverjanje njihovega predznanja mi je bil pokazatelj, da lahko nadaljujem z učnim procesom, saj se je izkazalo, da imajo veliko potrebnega znanja o vsebini pravljice. To znanje so kasneje potrebovali pri uprizoritvi pravljice.

Namen obiska pravljичne gostje:

Učencem sem povedala, da je Rdeča kapica z nami danes zato, da jih bo poslušala in opazovala, kako bodo uprizorili njeno pravljico.

Postavljanje kriterijev uspešnosti za uprizoritev pravljice

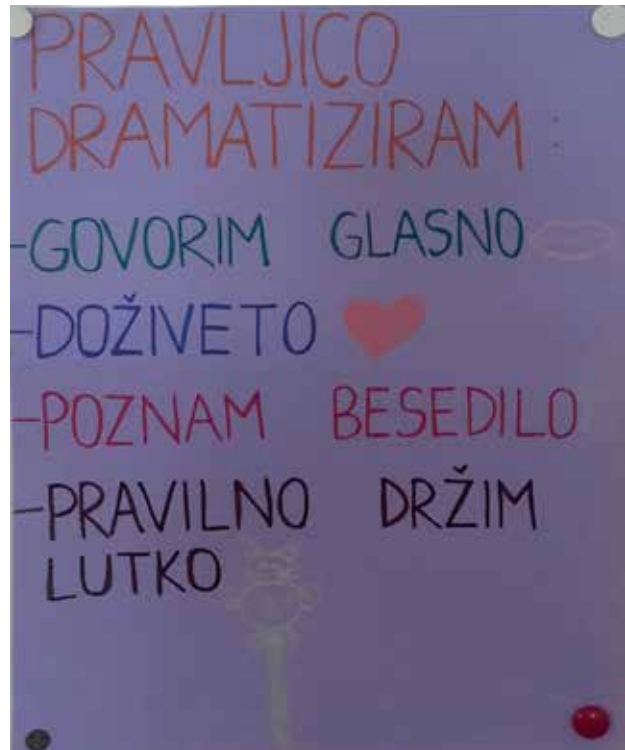
Skupaj z učenci smo se pogovarjali, kaj je pomembno in kaj moramo upoštevati pri uprizorjanju pravljice. Namen uprizoritve je, da si bodo učenci izbrali književno osebo, ki jo bodo želeli igrati v pravljici. Poskušali se bodo spomniti, kaj so osebe govorile in delale ter pokazati, kako so se osebe v pravljici počutile. Tako bodo čim bolj doživeto odigrali svojo vlogo.

Z učenci smo postavili naslednje kriterije za uprizoritev pravljice, ki smo jih sproti zapisovali na plakat:

- govorim glasno,
- govorim doživeto,
- poznam besedilo,
- pravilno držim lutko.

Učenci so si po obravnavi pravljice (pred enim tednom) že izbrali književno osebo, katere vlogo bi želeli odigrati pri uprizoritvi in izdelali lutko. Njihova naloga je bila, da so morali doma s pomočjo staršev večkrat prebrati klasično pravljico in si zapomniti besedilo, ki so ga pri uprizoritvi pravljice pripovedovali po spominu.

Menim, da so kriteriji uspešnosti pomemben in nepogrešljiv element formativnega spremljanja. Najučinkovitejši so, kadar so učenci vključeni v njihovo

Slika 3: Kriteriji uspešnosti.

oblikovanje. Dosledno jih je treba navajati, da bodo predstavljene kriterije uporabili že v času nastajanja njihovega izdelka.

Uprizoritev pravljice v skupini

Učence sem razdelila v heterogene skupine (dve skupini po sedem učencev in dve skupini po šest učencev). Pri razdelitvi v skupine sem upoštevala želje učencev glede na to, katero vlogo želijo igrati. Podala sem navodila za delo v skupinah. Enemu učencu v skupini sem dodelila vlogo opazovalca, ki bo spremljal uprizoritev pravljice. Na koncu bo podal predloge, kako bi lahko ostali

Slika 4: Uprizoritev pravljice.

učenci uprizoritev pravljice še izboljšali. V skupini so se dogovorili, kako bo uprizoritev potekala in pravljico tudi zaigrali. Pri delu jih je ves čas spodbujala in spremljala pravljica junakinja.

Povratna informacija, vrstniško sodelovanje in vrednotenje, samovrednotenje

Vsaka izmed štirih skupin je uprizorila pravljico Rdeča kapica. Ko je izbrana skupina zaključila z uprizoritvijo, je sledilo vrednotenje, in sicer:

Nastopajoči učenci so sami ovrednotili (s pomočjo kriterijev uspešnosti) svojo uprizoritev.

Učenec, ki je bil v skupini opazovalec, je navedel svoje predloge za izboljšanje uprizoritve.

Uprizoritev pravljice so s pomočjo evalvacijskega lista ovrednotili tudi ostali učenci.

Učiteljica in pravljica junakinja Rdeča kapica sta uprizoritev pravljice ovrednotili po metodi dveh zvezdic (kaj je bilo dobro) in čarobne palčke (kaj naj izboljšajo).

UPRIZORITEV PRAVLJICE RDEČA KAPICA

	GOVORIM GLASNO	DOŽIVETO	POZNAM BESEDILO	PRAVILNO DRŽIM LUTKO
OCENA SOŠOLCA				

OBVLADAM

IMAM ŠE TEŽAVE

ŠE NE ZNAM

Slika 5: Vrstniško vrednotenje.

Vse dejavnosti pri pouku so potekale v sodelovanju z drugo strokovno delavko. Skupaj sva načrtovali učni proces, usklajevali delo in se dogovorili, kako bo potekal pouk v najini sočasnosti.

Zelo pomembno se mi je zdelo, da so se učenci znali sami ovrednotiti. Povedali so, kaj jim je šlo dobro, kje pa bi lahko svojo vlogo še izboljšali. Njihova samoocena je bila precej stroga in realna.

Sklep

V tem učnem procesu so bili uporabljeni večinoma vsi koraki formativnega spremljanja. Pomembno je, da začetnim korakom spremljanja (preverjanju predznanja in oblikovanju kriterijev uspešnosti) namenimo

dovolj pozornosti in časa, saj so izhodišča za uspešen nadaljnji učni proces in tudi učenje bo bolj kakovostno, dolgotrajnejše in učinkovito.

Presenečena sem bila pri dveh elementih formativnega spremljanja, in sicer pri oblikovanju kriterijev uspešnosti in vrstniškem vrednotenju. Pričakovala sem, da bodo pri teh dveh korakih učenci potrebovali veliko moje pomoči, usmerjanja in razlage. Izkazalo se je ravno nasprotno. Predloge za kriterije uspešnosti so oblikovali samostojno. Povedali so jih veliko več, zapisali in osredotočili pa smo se samo na najbolj pomembne in primerne njihovi kognitivni stopnji. Pri vrstniškem vrednotenju so se ovrednotili realno, mogoče »prej bolj kritično kot popustljivo«.

Opazno je bilo, da je učencem tak način dela zelo všeč in da so se pri delu počutili prijetno. Moje mnenje je, da formativno spremljanje ne vpliva pozitivno le na učence, ampak tudi na učitelja. Pri pouku se je kazalo: pozitivno delovno vzdušje, sodelovanje, samostojnost in zavzetost učencev. K pozitivni klimi je veliko doprinesla tudi pravljica junakinja s svojim obiskom. Učenci so je bili veseli, še več, nad njo so bili navdušeni, prav tako je pripomogla k njihovi večji motivaciji. Prvošolci namreč zelo radi sodelujejo s starejšimi učenci naše šole, zato se pri pouku večkrat poslužujemo takih dejavnosti.

Učenci se postopoma učijo in počasi navajajo na vrstniško vrednotenje, samovrednotenje, spoznajo, kaj so se novega naučili, kaj odlično obvladajo, kje še imajo morebitne težave in razmišljajo o načinih, kako bodo utrdili znanje prav tam, kjer odkrijejo vrzeli. Formativno spremljanje je usmerjeno k vsakemu posameznemu učencu, torej individualizirano. Vse naštetu mi daje energijo in ideje za nadaljnje delo.

Viri in literatura:

Holcar Brunauer, A. et al. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Holcar Brunauer, A. (2018). *Formativno spremljanje v podporo učenju*. V L. Novak in drugi (ur.), *Formativno spremljanje na razredni stopnji* (str. 5–11). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Marjanovič Umek, L. (2001). *Psihologija predšolskega otroka*. V L. Marjanovič Umek (ur.), *Otrok v vrtcu: priročnik h kurikulumu za vrtce* (str. 27–54). Maribor: Obzorja.

Učni načrt (2011). Program osnovna šola. Slovenščina. Predmetna komisija Mojca Poznanovič Jezeršek in drugi. [Elektronski vir]. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf.